

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Пенатовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцака.

№ 55.

СЪНИ КЛЕОПАТРЕ

Текъ свѣтле зоре сѣину
Младогъ іој живота зракъ:
Већъ КЛЕОПАТРУ мину
Животъ и покри е мракъ!

Ахъ! Тузи бѣднѣи роде!
Ридати дође ти данъ!
Ерѣ КЛЕОПАТРА оде,
Вѣчнѣи почивати санъ. —

И свѣтлогъ отца, майке,
Браће, сестара іој гласъ
Тузи, ерѣ душе райске
Нестаде између насъ!

Доброте скромнѣи генѣи
Одлети, остави свѣтъ!
Одъ своју оде нѣни
И к' небу управи летъ.

К'о етеръ чиста душа,
Лети предъ вѣшнѣга тронъ,
Нит' она наше слуша
Туге, ерѣ прами е Онъ!

Ф. Н. Г.

Найплеменитѣи цвѣтъ у вѣнци млади Србкѣија увену; благородно едно ербско ерце престаде куцати; Клеопатре, свуда почитоване, любљѣне и хвалѣне више нема. Ово наше почитанѣе, наша любовъ и хвала за не ње не никадъ угинути, но на жалостъ сдружую се съ њима сузе; коѣ ње свакој предобру њѣну! душу познаоѣи за њѣномъ проливати. Челѣчна судба на овомъ свѣту неразликѣе доброгъ одъ рѣвогъ, среѣнѣогъ одъ бѣднѣогъ; она немилостиво своимъ строгимъ законима свакогъ подвргава, необзируѣи се на то, да ли се тимъ младъ цвѣтакъ у најкраснѣемъ развитку своемъ ломи, или коровъ штетнѣи затире; да ли подъ грозномъ косомъ смрти пада духъ, у комъ ње се добродѣтель небесна на

угледъ човечества остварити, или посредствомъ когъ ње порокъ свѣтъ тровати: — те разлике нема на овомъ свѣту, те разлике бѣѣе само у животу съ оне стране гроба. Не ласкателскѣи езикъ, но изразъ вѣчне истине представља е у имену „Клеопатра“ свакадъ примѣрь чесногъ и постоянногъ карактера, скромногъ и умиљатогъ обхоѣена, благогъ, праведногъ и милостивогъ ерца, племените и искрене душе. Уколико реѣе ови краснѣи свойства кодъ людѣи заедно налазимо, утолико лче морамо напраснѣи губитакъ овај сада осѣћати. Нема заста никога, — а то ње много реѣи, — нема велимъ никога, кои ње Клеопатру сбѣгъ њѣне чесности и ачѣне духа одъ свегъ ерца почитовао, — морао почитовати; у друштѣу никомъ ње она осѣтити дала свое станѣ и положенѣ по роѣену и фамилиѣи, свакомъ се напротивъ услужна и повизна показивала, и саме увреде простѣи душа казнила е благамъ и умиљатимъ предусретанѣмъ; лако е было разжалити е, но и она ње своју искреностъ уздржавала, да погрѣшке на другарицама примѣѣене молбевимъ своимъ рѣчима не исправља. Укратко реѣи, бѣла е редка личностъ, не само у маломъ кругу наше земљѣ, него и изванъ тога, и овај листъ на велику и чести цѣну препоруку своју може овдѣ явити, да га е покойница више пута своимъ лѣнямъ прилозима подпомагала.

Овимъ особитимъ свойствима украшена покойница родила се 14. Ноембра 1831. год. у Краљѣву, и ступивши 27. Јануара ов. год. съ г. М. Петровићемъ у бракъ, представи се у 21-ој години свогъ живота а петъ мѣсецѣи после свогъ вѣнчања 1. Юлія у 6 и по сатѣи ютромъ у Глайхенбергу, кудъ е ради повратка изгубљѣвогъ здравља пре шесть вѣдела одпUTOвала бѣла. Тѣло покойнице балсамирано донеѣе се ове недѣлѣ у Србию. Насусретъ до Н. Сада изиѣиѣе сестра њѣна госпоѣа Полексија са свештеницима и многимъ значаѣницима. Опело ње бити у Бѣограду, а сараниѣе се у фамиљѣиной гробници у Тополи, гдѣ ње и опечалнѣи свѣтлѣи Князь свое изгубљѣно дѣте дочекати. Оначѣну опела и спровѣда изанао е особитѣи програмъ.

Мы просимо одъ свевѣшнѣгъ угѣху за свѣтле родителъ и цѣлу фамиљѣу, а ояроштај грѣха за незабраваму покойницу.

С В Л А Д А Н А Д У Ш А.

(по вѣмачкомъ)

У пріятномъ мѣсту едногъ купалишта, недалеко одъ Ц * *, сѣдили су сви готово гости у великой заедничкой сали, и збогъ падајуће на полю кише, тражили су себи различне забаве. У таквимъ се случајвима пословице, загометке и најпознатіе приповѣдке радо слушаю; само кадъ има кога да њ приповѣда; еръ киша нигдѣ не тако несносна као у мѣстима купалишта. При свемъ томъ, што е друштво доста велико, и са лепимъ поломъ измѣшано было, ипакъ е осѣћало дуго време. Жене и дѣвојке забављале су се своимъ женскимъ пословима, или су читале какве старе романи, што су нашле у библиотеки купалишта; мушкарци бирали су опетъ свое забаве према своимъ годинама и према својой наклоности. Разговори су кратки вођени, еръ су познанства у таквимъ мѣстима врло нова и ветраю дуго. Ту се за читаво време гости разговараю, заедно ручаю, заедно се купаю и шетаю, а незнаду еданъ другомъ ни имена ни мѣста, одъ куда е кои; редко кои завири у протоколъ гостию, те оданде одъ прилике погађа, ко е чіе име.

Тако е и то друштво сѣдило, и поредъ свој забавачесто е свакиъ крозь прозоръ гледао, да види, е ли киша стала. У купалиштима е свакиъ кишовиць данъ, изгубљенъ данъ живота.

Докторъ тога купалишта, кои е поредъ прозора сѣдио и читао, остави наеданпутъ новине, у кое удубљенъ быо, скине наочари, и почне тражити свою бурмутицу.

„Шта има ново, г. докторе?“ упыта една лѣва млада удовица, коя сваке године само зато у купалишта иде, да сачува здрављѣ.

„Саме лудости госпоа!“ одговори докторъ. — „Любитимъ се, што енглеска мода хоће у цѣломъ свѣту да завлада.“

„Ахъ каква е то мода!“ повиче една млада дѣвојка, коя е одма помислила на свое хальине.

„Ево слушајте!“ рекне докторъ, и затварајући свою бурмутицу узме опетъ новине съ астала, а цѣло друштво чекало е, да чуе. — Докторъ намѣсти свое наочари и почне читати: „Единаць едне богате и одличне бечке куће убио се пре петъ дана у Бадену. Узроци овогъ себеубиства сасвимъ су непознати!“

Докторъ пресѣче свое читанѣ и погледи преко наочарій све госте, за кое е време траяла кратка али дубока тишина. „Зацѣло е быо залюбљенъ,“ — пришапће една млада дѣвојка својой другарици.

„Зацѣло му е нестало новаца“, рекне гласно еданъ младый бечля, кои е пошао да путуе у Италию, па далѣ не могао да продужи путь збогъ тога, што е дотле све новце потрошио.

„Ахъ тешко вѣговимъ родителѣма!“ рекне бришући сузе една у црно обучена средовѣчна жена, коя е пре четири мѣсеца саранила свогъ сина.

„И вы, г. докторе, држите, да такавъ страханъ догађай не ништа друго него лудость,“ рекне еданъ просѣдъ гость.

„Бств. г. Теобалде,“ одговори докторъ, „дабогме да е лудость; еръ себеубиство не ништа друго него крайня слабость душе човечіе.“

„Я самъ сасвимъ другогъ мнѣнія“, настави Теобалдъ, „я држимъ, да у себеубиству лежи найвећа одважность и снага душе. Люди, кои немаю унутрашнѣ снаге, подносе найвеће несреће, безчестія или у бѣди провлаче се крозь животъ овај, и живе противу свое волѣ.“

„Не, не, господине“ рекне докторъ, „себеубиство е найвећій грѣхъ, кои може човекъ учинити, и себеубиство понижава човека скоту.“

„Та вы говорите сами противъ своегъ мнѣнія, —“ повиче Теобалдъ; „човекъ башъ себеубиствомъ показуе да има слободну волю, и да има разумъ, еръ себеубиство не ништа друго него све мисли, и сва борба душе, сведене на едно заключенѣ. Гдѣ сте вы чули, да е икакво друго животно осимъ човека само себе убило. Одкако разумъ човечіи памти, нема примѣра, да е ма какво животно ма збогъ чега само себи задало смртъ. — Мы овдѣ говоримо о себеубиству паметны людій, онаквы какве налазимо у исторіи Грка и Римљана. — Далѣ вы кажете да е то найвећій грѣхъ, али я држимъ, да е много манѣй грѣхъ, себе убити, него убити кога другогъ, него и преварити и упропастити свогъ ближнѣгъ.“

„Я знамъ, да съ вама немогу изаћи на край,“ рекне смѣшећи се докторъ. „Вы сте были десетъ година профессоръ, па сте научили о свачему препирати се съ кое годъ стране хоћете; али, што се мене тиче, я презиремъ свакогъ оногъ, кои не кадаръ овај животъ сносити.“

„И я самъ сасвимъ противъ себеубиства,“ рекне Теобалдъ мало тишимъ гласомъ, — „и овоме, што сада себеубиство, тако рѣаву стваръ бранимъ, не узрокъ то, што велите, да самъ као профессоръ вѣштъ говорити и одбранити и оно мнѣніе, кое се неслаже съ моимъ мислима, него господине мой, томе е узрокъ еданъ живый примѣръ изъ мое младости, кои ми е остао у души као печать у воску. Еданъ жалостанъ случай, когъ самъ я очевидаць быо, задржао ме е непрестано досада у томе мнѣнію, да е себеубиство у гдѣкоимъ околностима велико благодѣяніе, кое е природа само човеку дала.“

„Ахъ, г. Теобалде, оставите се г. доктора, онъ виче противу себеубиства само зато, што они, кои се сами убию, неплате ништа доктору. И я самъ се хтела за моимъ мужемъ убити, али онъ, када при смрти чуе ту мою намѣру, одма ме зовне къ себи, преда ми 40 хил. форинт, и рекне ми: немой, молимъ те, да се убиешъ за мною, него ево живи и за мене и за себе,“ рекне она млада удовица, и неможе се уздржати, да се при послѣднимъ рѣчма гласно ненасмѣе.

„Изъ тако лѣпы уста и увреде се примаю“, рекне докторъ — „хтѣли сте се убити? али опетъ сте живи, — нисте се убили. И я самъ увѣренъ, да сараните јошъ два три мужа, небы се ипакъ убили.“

„Мало има примѣра“, почне опетъ Теобалдъ, — „да се жена за мужемъ или мужъ за женомъ убию, али свакиъ данъ готово налазимо и читамо, да се залюбљени едно за другимъ отрую; еръ е све на свѣту, па и любовь, веће уображеню, него што е само по себи у ствари. Уображенъ осо-

бито у младости, ніе ништа друго него увећавно стакло. Одакле се рађаю страсти, незнамъ, али уображенъ увећава све страсти човека. И што е човекъ млађий, тимъ е яче уображенъ, што е страсть слађа, тимъ е уображенъ постојаніе. Кадъ бы человекъ могао уображенъ свладати, онда бы свладао и себеубиство. Я нигда немогу заборавити еданъ случай изъ мое младости, когъ самъ я и почетахъ, и траяхъ, и свршетакъ пажљиво пратио.

„Приповѣдите намъ ту вашу исторію, што еднако напомнимъте,“ рекну две три жене.

„Али е одвећ жалостива“ одговори Теобалдъ, „и я, кадъ годъ претрчимъ мислима те несрећне дане, одма самъ читавъ данъ невесео.“

„Немойте да васъ дуго молимо,“ рекне удовица, „причайте намъ, макаръ да е све жалосно, и овај е данъ цѣло съ нѣговомъ проклетомъ кишомъ жалостанъ и невесео.“

(продужиће се)

КАЛИФОРНИЈА.

Калифорнію су Сѣверо-американске саюзне државе пре неколико година одъ Мехиканаца задобиле. Важно положенъ ове земљъ увидило се текъ, кадъ е она у руке практичнимъ Американцима дошла; пређе подъ Мехикомъ занемарена, незнатна и пуста ова земља, развила се она чудно брзимъ коракомъ за 5—6 година тако, да се съ европскимъ и американскимъ земляма мѣрјати може. Еданъ путуюћий офицеръ американскій пише о Сан-Франсиску, главному мѣсту Калифорніе, да на истомъ мѣсту, гдѣ су се пре 6 година дивљи конѣи и говеда на ласу (замки) ватали, сада палате, цркве, отели (гостіонице), театри, величественно стоје. Случайно се у то време одкрие у Калифорніи злато за испиранъ и на то поврве иљадама люди изъ своју частій свѣта, да изъ овогъ извора богатства срећу за себе прие. Али наскоро се показа, да е корисни други радъ но испиранъ и траженъ злата; ерѣ много людство, кое се тамо злата ради стекло, требало е ране, одѣла, обуће и обиталишта, па како свега тога довольно ніе было, то су трговци и радници такovy производа, грдне суме за то одъ копаца злата узимали, т. е. злато е према овимъ производима врло оевтиняло было. Ово текъ узбуди радниостъ и трговину Калифорніе, да се за неколико година земља съ осталимъ државама изравнала. До 15 црквѣи разне вѣре, три театра, многи великолѣпни отели, красне концертне сале и т. д. створе се чудноватомъ брзоћомъ. Садъ се у Сан-Франсиску може съ истомъ угодности живити као у каквой европской вароши; а до тогъ развитка дошла е земља безъ уплива правительства, ерѣ се влада тамо у такове послове неплете, него трудомъ обштинске власти и приватны людѣи, као што и по цѣлой Сѣв. Америки быва. Люди су се одма састарали, да улице у редъ доведу, пре него што су исте темельнимъ кућама засѣяне; читави се брегови садъ зато скидаю и велике провале испуњаваю. Просѣцаюћи или подижући тако улице, остану по кои путь старе куће на вршку едне земляне грудве, и господаръ нѣтъ мора се постарати, да што пре са своіомъ имовиномъ измакне, ерѣ бы се могао скоро на нову улицу заодно съ кућомъ доле стропоштати; или се при навлаченю земљъ

за нове улице узвисе улице тако, да се одъ старіи кућа јошъ само димњаци виде. Кадъ человекъ у радный данъ крозъ варошъ пође, види, да свуда и сви као бѣсни раде: копаю, товаре, носе, стоварую, насыпаю, кую, тешу, шію, сѣку, обараю, подижу — као на вавилонской кули. Радници се добро плаћаю; ревностанъ, вѣштъ и штедльивъ радникъ, ма когъ заната, може се за неколико година яко обогатити. Као примѣръ тому прича истый путникъ овај случай о едномъ кувару: „Куваръ съ наше лађе остави насъ у Сан-Франсиску и погоди се ту у едномъ отелу као куваръ: на мое велико удивльнѣ кажемъ сутраданъ, да има 1500-долара (талира) плате годишнѣ (варавно поредъ тога рану, квартиру и поклоне), и я му честитахъ, али ми у исто време бы на мое родителъ жао, што ме нису мѣсто на науку пре каквомъ кувару на занатъ дали.“

ПОДГРЕВЦИ.

— Израчунато е, да бы земља јошъ 18 пута оволико людѣи ранила могла, а да те ништа болъ необдѣлава, него само да се оне плодне напуштене земљъ населе. Сама Америка могла бы 500 милиона людѣи ранила; а садъ у свимъ частима земљъ неживи више одъ 1000 милиона душа.

— На 600 година пре Христа пронађене су лађарске котве и ковачки меови; а гвоздене новце почели су Грци употребљавати подъ Ликургомъ (око 888. год. пре Христа). На сребрнимъ новцима была су изрезана грчка писмена. У исто време био е и магнетъ познатъ.

— Дипломатичный се штиль у Турской одъ двеста година овамо врло измѣнио. Кадъ е посланникъ Лудвика XIV. у Цариграду високой порти явио, да е истый краль велику побѣду надъ неприятелимъ одржао, рече великій везиръ толмачу, да слѣдује одговори: „Знай, невѣрниче, да е високой порти сасвимъ свеедно, пово пасъ свилю или повола свиня пса!“

— Одъ 1700. до 1855. год. увећала се цѣна леба у трипутъ, цѣна мяса у четирипутъ; а напротивъ су цѣне своју ураћены еспапа спале, н. п. чоя, вуна, свила, памукъ продаю се садъ по трећину и четвртину пређашнѣ цѣне, али иймъ е и вредность много мања но пређе.

ЗАЧИНЦИ.

Ковачевъ синъ навикао е на варнице.

Лепота и скромность редко се на едномъ мѣсту налазе.

Небацај старе чизме, доклегодъ нове ненабавишь.

Ко много піе, тай има сунђеръ у стомаку.

Свака е она шала рђава, коя целове празни.

Еданъ сатъ спаваня пре поноћи больій е него два после поноћи.

ДОМАЊИЙ ТЕАТОРЪ.

Селяци. Господине, дошли смо у име цѣлогъ села, да те молимо, промѣни намъ кмета, па намъ опетъ оногъ старогъ кмета постави.

Капетанъ. А зашто, кадъ е овай новый кметъ добаръ и паметаъ човекъ, нити е лажа, нит е пљиваца, и нико се досада не зашто на нѣга тужио; а овай старый кметъ быо е свакий човекъ.

Селяци. Мы све видимо, да е тако, али опетъ те молимо, нека буде овай старый кметъ.

Капетанъ. Я то немогу учинити, докъ ми некажете зашто желите, да се овай новый кметъ збаци.

Селяци. Ето зато, господине, што овай новый нема диванане, гдѣ бы могли после ручка у ладу да спасамо, а найвише зато, што нема доброгъ вина, и кавенскій такумъ.

Гостъ. Шта е ово на словнику доле написано?

Послужитель. Знате, господине, многи еду и цио овдѣ, па отиду а неплате, па смо ту метнули, да се све ода мора платити, да нештетуемо.

Гостъ. Овако ће вамъ већа штета бити; и п. и а самъ хтѣо јошъ 2—3 сатљика вечерасъ да попиѣмъ, а кадъ е тако, а небу.

Кметъ. На здравлѣ, побратиме.

Селякъ. Вала, побратиме; ако нећемо више пити, сакрий бардакъ, молимъ те; знашъ, може ко доћи, па ће рећи, текъ што смо устали, а мы пошљокали пуњъ бардакъ кракиѣ.

РАЧУНСКЕ ЗАГОНЕТКЕ.

Одгон. у бр. 53. Заг. IX. У одной кеси было е 44 и по у другой 28 и по талира.

X. Онъ напуни петачку, изъ петачке напуни тройку, и изручи тройку у осмачку; она два акова изъ петачке сручи у тройку, а изъ осмачке напуни петачку; изъ петачке долѣ садъ тройку еднимъ аковомъ, тако да му у петачки четири акова остану; тройку изручи опетъ у осмачку, а четири акова у својой петачки однесе кући.

XI. Аврамъ да Благою двѣ крайцаре одъ 8 пара, а овай нѣму 5 крайцара одъ 3 паре.

XII. Свега е 30 ђака ишло у школу, найпре не у школи была $\frac{1}{3}$ т. е. 6, а после $\frac{1}{6}$ т. е. 5 ђака.

Одгонетке у пр. бр. — Ракія крозь лулу, кадъ се пече. — Ягнѣ, кадъ сиса, и репъ. — Бисаге. — Ластавица.

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— *Београдъ* 3. Юлія. Прекрасноѣ се преставио членъ земальскогъ совѣта, г. Стефанъ Стојановић, и сараѣнѣ е сходно свомъ високомъ званію данасъ съ прастойномъ парадомъ. Покойниѣ се јошъ пре мѣсець дана одъ врунице разболіо у Неготину, гдѣ се поради свој добара неко време задржавао, дође пре 15 дана овако болестанъ у Београдъ, гдѣ га неко време бола нега кућевна мало ослажи, но смртъ га ипакъ нѣговой ожалошћеной породици отргне, и у вѣчность, кудъ и сви тежимо, пресели.

— У *Шпаньолској* граю единако побуне противъ садашнѣгъ правительства, одчасти на користъ партаѣ Довъ-Карла, брата поч. краля, одчасти на користъ партаѣ републиканске; но садашнѣ е правительство све такове покрете среѣно угушило. У најновиѣ време побуне се радица съ намѣрама слободиячкимъ у Барселонѣ; войска правительствена морала се испредъ нѣи у еданъ замакъ уклонити, гдѣ помоћ одъ владе очекуе. Радици су изишли изъ вароши и сложили су се са селяцима; у вароши е опетъ мяръ.

— Изъ *Цариграда* одъ 23. пр. м. являю, да е тѣло лорда Раглана (на путу у Енглеску) тамо пришло, и да еу томъ приликомъ лаѣ свою съ Енглескомъ у пріятельству живѣни сила заставу жалости развила. Турски конзули за Грчку опредѣлили одлазе на своя мѣста; а и у Сардинску шалѣ порта едного посланика. Русѣ су Карѣ више пута нападали, но безъ успѣха; затимъ заузели су опетъ своя дондашня положени.

— Изъ *Котора* являю, да се Турци вису съ Црногорцима хтѣли у бой упуштати, него да су оне ливаде, збогъ којѣ е препирка была, Црногорцима мирно уступили.

— Изъ *Лондона* доносе телеграфску депешу ген. Симпсона одъ 27. пр., да онъ намѣрава яку ватру на Реданъ отворити, да е стаиъ здравля у войсци прилично, и да е князь горчаковъ предлагао измѣну заробљеника у Одеси.

— Изъ *Лондона* являю: поговара се, да е лордъ Ц. Русель дао оставку. Адмир. Дундаеу огнишао е налогъ, да одъ Руса захтѣва ослобоѣнѣ заробљени кодъ Хангеа Енглеза.

— Принцъ прускій (наслѣдникъ кралѣвства) отишао е у Петербургъ, да царици данъ роѣния честята. Многе новине увиѣаю у овозъ путованію јошъ веће приближаванѣ Пруске Русѣ, ерѣ е досадъ прускій наслѣдникъ у Пруской као глава партаѣ западнячке важіо.

— Царъ аустрійскій вратио се са свогъ путованя по Галицији у Бечъ.

— Царъ рускій нареѣуе, да се у Бесарабији и Новой Русіи корпуси козачки евоелоничима изъ свою редова граѣана умлаже.

— *Монитеръ* явля, да е свега Француза у ниу одъ почетка рата досадъ пало 16.305 мртвы.

— Изъ *Цриегоре* являю, да е франц. конзулъ двапутъ на Цетиню быо ради преговараня съ княземъ Даниломъ, и да еу преговори на задовольство обадвѣ стране испали. Конзулъ е трајіо пріятельство Цриегоре за саюзнике, а князь е трајіо осигуранѣ и распростраѣнѣ црногорски гра.

Течай новаца: сребро 124 $\frac{1}{2}$ дукати по 5 фор., 47 кр. за банке.

Позивамо овимъ гг. читателѣ на нову предплату; а молимо гг. скупителѣ, да намъ новце за прошло теченіе пошлю. Чуемо одъ поедини предплатаца изъ Окружія, да су неки одавно новце за новине скупителѣма предали, но нама јошъ одъ веће части не ништа досадъ послато. У.